

L'estel

**CENTRE
EXCURSIONISTA
DE
CASTELLÓ**

Nº4 DESEMBRE-1993

Ports de Beseit.
Mas del «Sargento».

Foto: ANNA BUESO

— Portada: Excursió al Turmell - Roureda de Santa Agueda.

Foto: Anna Bueso.

— Les opinions dels autors no han de coincidir necessàriament amb les del Consell de Redacció.

L'ESTEL - N.º 4 - DESEMBRE 1993

EDITA: C. E. C. Centre Excursionista de Castelló.

ADREÇA: C/ Isabel Ferrer, 60. Tel. 23 44 90. Castelló.

DIPÒSIT LEGAL: CS-77-1993.

EQUIP DE REDACCIÓ: Santiago Aragón, Enric Forcada, Xavier Muñoz, Joan Miquel Martí, Dolors Usó, Ismael Piquer, Anna Bueso.

COORDINACIÓ: Rosa Garcia.

IMPRESSIÓ I MAQUETACIÓ: Impremta La Gavina.

— Aquesta revista està confeccionada amb paper reciclat 100 x 100.

Í N D E X

	<u>Pàgines</u>
Editorial	1
Un dia de Marxa	2
Personatges estelars	4
Altres Entitats	6
Raimon i el C. E. C.	7
Calendari de peregrinacions	8
Material d'Arxiu	10
Indicacions pràctiques per a la marxa.	12
Joves	14
Programació	16
Foto fantasma	17
Passatemps i calaix de sastre	18
Racó del soci	20

EDITORIAL

BON NADAL I FELIÇ ANY NOU 1994

Diuen: «¿Com va això?», i ara es contesta: «¡Anem estirant!» Clar!, com que no costa res desitjar Bon Nadal i Bon Any, per això es diu. Bé, deixant de banda la conya, esperem que els dies de festes que venen ho passeu bé i, la veritat siga dita, no sabem què més dir-vos.

Voldríem parlar-vos de la falsetat d'aquestes festes consumistes, en les quals per nassos ens hem de divertir, encara que el cos no ens ho demane, unes festes que ens acostumen a fer regals un cop a l'any, i la resta de dies sembla que no existeix l'estima ni la possibilitat de fer lo que la primavera als arbres: florir-los.

Voldria parlar-vos de l'alegria que es respira en aquests dies, que de vegades sembla més una carassa que una rialla, perquè no estem acostumats a que les rialles estiguen a la nostra vida; ¿per què ens hem de riure ara i la resta de l'any recerquem la llàstima dels altres pels nostres problemes?, debem viure sempre amb el somni i la il·lusió de que el proper dia 22 de cada mes és el sorteig de la loteria de Nadal.

Voldríem parlar-vos de la humanitat, dels sentiments que ens omplen en aquests dies; els uns perquè veiem «Historia de dos ciudades» o «Cuentos de Navidad», els altres perquè ens entendreix els naixement fa molts anys d'un xiquet amb cara angelical en un pesebre, i tots oblidem que el fet de que, avui, neixquen i morguen xiquetes i xiquets en pitjors condicions, és culpa, com aleshores, de la incultura i de la insolidaritat, que ens duu a ésser sensiblers en detriment del nostre sentit de la humanitat.

Voldríem parlar-vos dels nostres costums, eixos tan mediterranis de la representació artística del Betlem, eixos que tot ho transformen en imatges, contalles, pastissos; on la base és la participació i la creació de cadascú, eixos on, com a bons habitants d'aquesta terra, eleven la imaginació al poder. Però també volem parlar dels costums de fora, que ens porten l'anul·lació de la nostra personalitat amb el menyspreu de la nostra cultura, la destrucció d'un patrimoni mediambiental cada vegada més empobrit amb l'excusa d'una bellesa i decoració que demostra la poca consistència de les nostres conviccions culturals (com els qui són castellaneros el dia de la Madalena).

Voldríem dir, finalment, aprofitant tota la febra que ens envolta durant aquests dies i ens duu a somniar en un món millor, que, quan despertem, encara que la realitat crua ens trega de sobte la borra de la felicitat viscuda en el fantàstic castell de cartes, hem de recordar el somni meravellós, que pot ser una realitat si oblidem l'individualisme, el treball realitzat per la satisfacció pròpia, i lluitem convençuts de que la nostra pedra és molt important per a la construcció del mur que deu alçar-se davant l'individualisme, la intolerància, l'enveja, és a dir, davant la incultura.

Voldríem parlar-vos de tantes coses que ens encenen i ens encisen, que no ens venen al cap les paraules adequades per fer-ho, per que el xim-pum, el vi i les pastes ens tenen el cervell i el cos fets pols; així, ja parlarem després de la ressaca, allà per la Madalena.

QUE SIGUEU FELIÇOS SEMPRE!

UN DIA DE MARXA

ALCUDIA DE VEO PIC D'ESPADÀ ALCUDIA DE VEO

Amb aquesta excursió volem fer un homenatge simbòlic a tots els pobles que hi ha dins l'anomenada SERRA D'ESPADÀ, perquè saben guardar eix sabor dolç de la tranquil·litat i de la pau interior que assaboreixes quan passeges per les seves muntanyes; perquè, malgrat tots els maleïts incendis i incendiàries encara pots trobar indrets on els ulls i la ment són incapaços d'estar-se quiets ni un moment, perquè la imaginació amb les ales de la natura i la força dels colors vola fins la infinita pau.

I si l'homenatge va a les dones i homes que mantenen els pobles amb tota la seva autenticitat, no és menys gran el nostre reconeixement a l'ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA SERRA D'ESPADÀ, per llur treball de recuperació de tots aquells senders que fins ara estaven perduts, i perquè, gràcies a aquest treball, ha estat possible que els qui vivim a l'infern dels pobles grans tinguem l'esperança de poder paladejar alguna vegada el sabor del cel.

DURADA efectiva de la marxa: 2 hores 55 minuts (és convenient portar cronòmetre per tal d'anar medint el temps; quan us atureu, atureu també el crono).

Cal portar bon calcer, a ser possible botes, i aigua suficient.

Es tracta d'una excursió suau, que es pot fer amb tota la família.

HORARI

Total **Parcial**
00.00' **00.00'**

Sortim d'Alcudia de Veo per la carretera que va a Ahín i Almedijar; el paisatge és preciós, amb els colors dels arbres de fulla caduca si hi anem a la tardor.

00.10' **00.10'**

Apleguem al pont que creua el barranc del Barandí; abans de creuar, pel costat dret del pont, nàix un sender que creua el barranc i continua per amunt; el seguim i creuem un altre barranquí que baixa per l'esquerra.

00.20' **00.10'**

El sender es bifurca: un va planejant (per aquest també es va, però nosaltres no tenim els horaris); l'altre puja, i aquest és el que prenem. Primer puja suaument, després un poquet més empinat; de vegades està un poc escarnat, però és un bon sender; a l'esquerra baixa una mena de barranquí; anem un bon tros en paral·lel, passant uns senderets que duen a l'esmentat barranquí.

00.34' **00.14'**

Arribem al primer collet que parteix aigües, i seguim el sender per l'esquerra.

00.39' **00.05'**

Arribem a un segon collet; la senda es divideix; una baixa (és la que comunica amb la que hem deixat al principi) i l'altra puja; anem per la que puja; deixem senderets a dreta i esquerra i seguim pujant.

00.44' **00.05'**

Passem per uns antics bancals, que deixem a l'esquerra; el sender puja.

00.48' **00.04'**

Caminem per la dorsal d'un altre collet; a la dreta baixa un sender; agafem el que puja. El paisatge que ens envolta és meravellós, el terra és tot ple de pinotxa, tanta que quasibé no es veu el sender, el pinar és frondós, la pau immensa; després el sender va per una carena de la muntanya.

00.57' **00.09'**

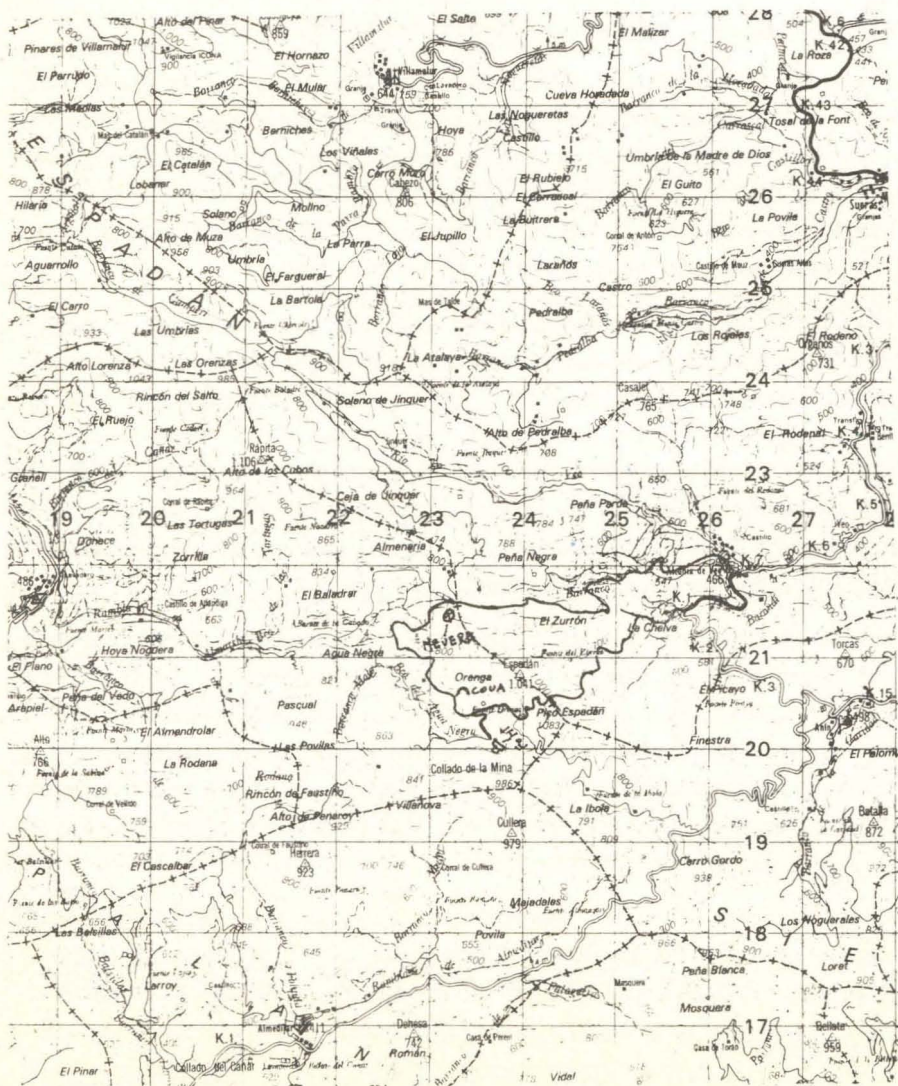
Travessem una tartera o sergallar.

01.04' **00.07'**

Anem per la dorsal d'un altra llometa.

01.13' **00.09'**

Apleguem al collet que hi ha entre els dos pics de l'Espadà; el del vèrtis geodèsic, a la dreta, és més alt; nosaltres pujarem al «de tota la vida»; el de l'esquerra. Seguim per l'esquerra, el sender primer va planer, després puja una mica i, finalment, s'empina per remuntar els últims metres per arribar al pic.

01.20' 00.07'

Apleguem al PIC DE L'ESPADÀ. En una de les roques que el conformen podreu veure les restes d'unes manisetes que el CENTRE EXCURSIONISTA DE CASTELLÓ va col·locar a la dècada dels cinquanta i que la intolerància, conseqüència de la incultura d'alguns, ha destrossat. Prometem tornar-les a col·locar amb el seu text original que diu:

¡¡MUNTANYER!!

«Sou al Pic de l'Espadà, a 1.099 metres sobre el nivell de la mar, un dels cims més enlairats de la serra d'aquest nom. Us preguem que dipositeu a la bústia una tarja amb el vostre nom, el Centre al qual pertanyeu, impressions i data de l'ascensió.»

Aquest text estava també en castellà.

Tornem a baixar, primerament pel sender que hem pujat.

01.22' 00.02'

A l'esquerra baixa un sender molt marcat (a la dreta hem deixat el sender pel què hem pujat), el sender baixa en pendent, cal baixar a poc a poc.

01.26' 00.04'

Arribem a una pista que ve de l'esquerra; ja estem a l'altra vessant de l'Espadà, seguim per la dreta, planejant i baixant.

01.35' 00.09'

Arribem a una bifurcació de pistes; agafem la que baixa.

01.53' 00.18'

Apleguem a un canvi de vessant (a l'esquerra baixa una pista; si la seguim, a 7 minuts, trobarem la font de la Figuera, nom que ens va dir una persona dels voltants, es troba en una revolta a la dreta, la segon, clavadeta dins de l'inici del barranc; és un lloc molt bonic; ací l'horari s'interromp per tal d'anar a la font, quan es torna a caminar, cal posar de nou el cronòmetre en marxa). Continuem baixant per la pista.

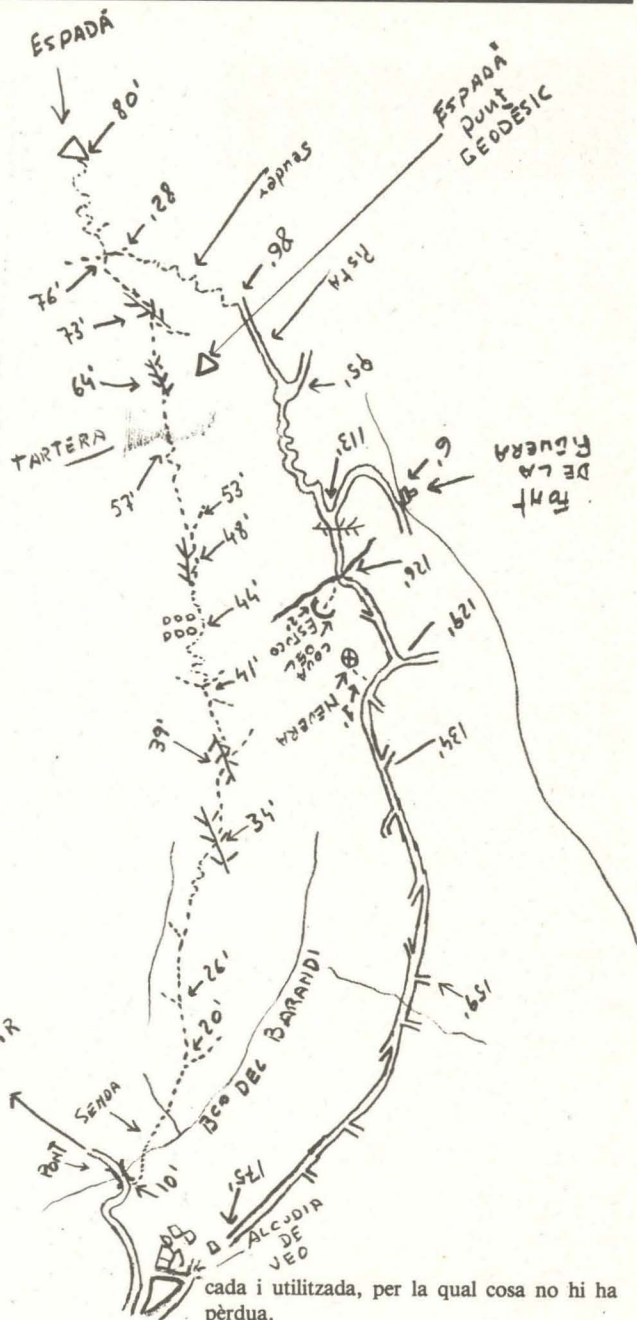
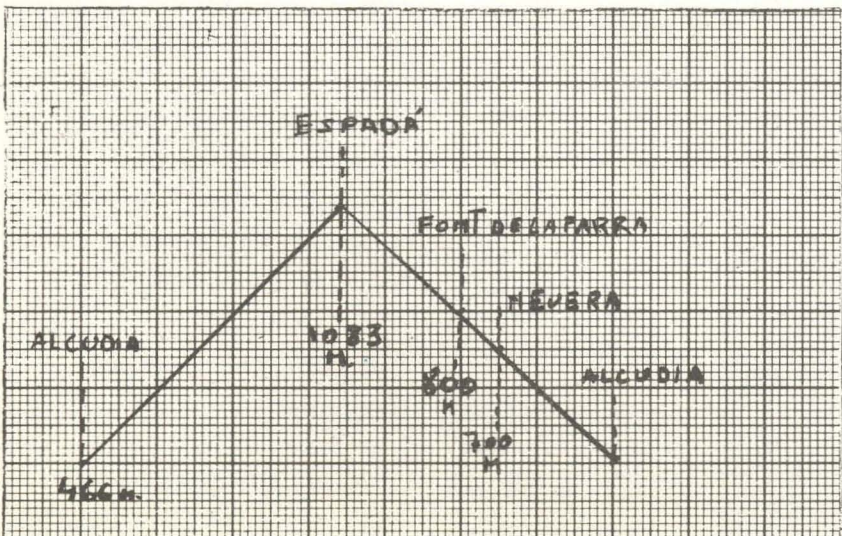
02.06' 00.13'

A la dreta baixa un barranquí; per ell puja una

senda; si la seguim anirem a la cova de l'Estuco; és una cova xicoteta, amb una sala principal molt gran i unes estalactites i estalacmites veritablement impressionants, val la pena veure-la (cal portar llanterna). Un cop vista la cova, retornem a la pista i continuem per ella en la direcció que portàvem.

02.09' 00.03'

Una pista preparada per a asfaltar ens creua per davant, la seguim per la dreta uns metres fins un planàs amb una pista que puja a l'esquerra; és un collet i canvia la vessant; en eix planàs, a la dreta, dins del començament del pinar, està la nevera, construcció de pedra que servia per enmagatzemar la neu durant l'hivern, i que estigué en servei fins el començament d'aquest segle. Una vegada vista la nevera, la qual cosa pot suposar un retrobament amb la vida dels nostres avantpassats, continuem baixant la pista en la direcció que portàvem. La pista és molt mar-

cada i utilitzada, per la qual cosa no hi ha pèrdua.

02.55' 00.46'

Apleguem a Alcudia de Veó i donem per finalitzada una excursió que ens ha permès contemplar la bellesa i assaborir la mel de la natura que és l'Espadà.

...

SI HOM VOL INFORMACIÓ DELS SENDERS I RECORREGUTS PER L'ESPADÀ O COL·LABORAR AMB LA RECUPERACIÓ DEL NOSTRE PAISATGE I LA CURA DE SENDERS, ÉS CONVENIENTE QUE ES POSE EN CONTACTE AMB L'ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA SERRA D'ESPADÀ.

PERSONATGES ESTELARS

A V U I :

JOSEP ANTONI MARTIN I CLAROS

Aquest any 93 ha estat, finalment, publicat el segon tram del GR7 a les terres de Castelló.

J. A. M. ha estat l'encarregat del traçat i la publicació de les topoguies. La primera es va publicar l'any 78 i la segona acaba de ser posada a la venda.

—Com vas començar aquesta tasca?

—Fa molts anys, quan jo estava al Centre Excursionista de Vila-real, anàvem a València, a les reunions de la Federació de Muntanya, i hi vaig conèixer el qui aleshores era vocal del comitè de sendes, Vicent Penyaafort. Ell em va animar a començar el projecte de creuar de nord a sud les terres de Castelló, per enllaçar amb el GR que venia de Tarragona i continuar-lo amb València. D'açò deu fer al

voltant de dotze anys. Ha estat un projecte de moltes hores, dies, anys. Buscar sendes, marcar-les, cronometrar temps, distàncies, etc...

—Has tingut col.laboració?

—En un principi, sí. Els companys de Vila-real, la gent dels pobles, Viciano a Castelló; però el projecte es va fer llarg i la col.laboració va anar minvant...

—Com veus el futur dels senders?

—D'entrada, molt bé, pareix que la societat estiga de cara al senderisme; però fins ara el senderisme ha estat molt respectuós amb la natura, i cal que continue així.

—Qui pot fer ó marcar noves sendes?

—Més que qui ho pot fer, el tema és com s'ha de fer. Jo crec que l'ideal seria que la gent de les comarques s'implicara en la seua creació i manteniment (associacions culturals, ajuntaments, centres excursionistes...), però sempre en coordinació amb Gregori Dolç, que actualment és el representant del Comitè de Sendes a Castelló, per tal d'actuar d'una manera ordenada i sumar esforços.

—Animaries la joventut a que practiqués el senderisme?

—Jo vaig començar de jove anant a la muntanya amb els amics;

teníem ganes de veure i conèixer coses, i crec que van aconseguir passar estones molt bones, i sobretot crear-nos una afeció molt sana, que cada dia és diferent, ja que sempre hi ha llocs nous per on passar... i amb esforç i voluntat es pot triar el ritme i el grau d'aventura que es vol.

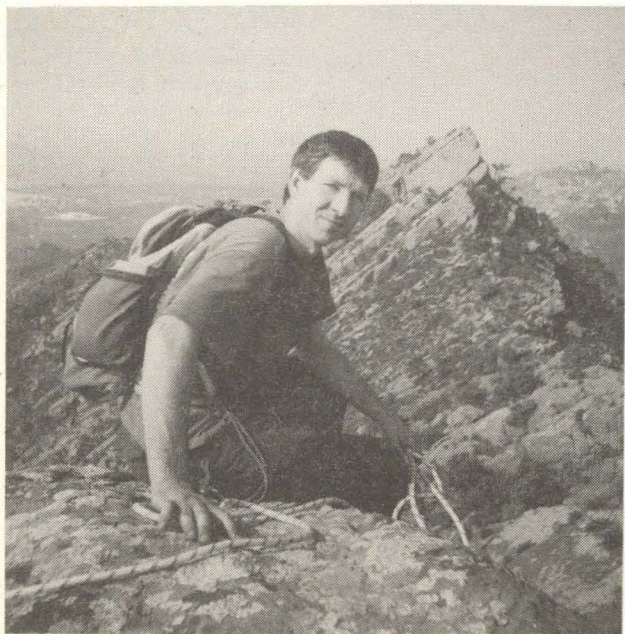
Per suposat, el recomanaria a tots...

—Dius al pròleg d'una de les topoguies que conèixer és estimar. Creus que el senderisme és una forma d'estimar les nostres terres?

—Per suposat; a més de ser una forma molt sana i que tothom pot practicar, després de passejar per les muntanyes, per les valls, pujar als cims, aquests es veuen d'una altra manera. Beure en una font, passejar per una roureda... hi ha quantitat de moments que impacten la gent; són vivències que es graven i que fan que el paisatge passe a formar part de la vida de la gent, i per tant els fa estimar-lo.

Josep Antoni té la facultat de transformar-se quan parla de la muntanya. És entusiasta i empenedor... L'expressió de la cara li canvia si parla de les seues marxes o dels seus projectes. També com a projecte sea, es va començar l'any 91 la travessa dels Pirineus pel GR II. El primer any vam fer els de Lleida. Els companys, en concret Guillem, li va adaptar la cançó de l'Iva Zanichi «La orilla blanca, la orilla negra», i deia:

*Ay Josep Antoni, no puedo más,
ves que estoy cansado,
no puedo andar.
Alerta y párate al terraplén,
ven y DESCANSA tú también!*

Inmediatament ens vam adherir tots a la lletra, perquè ell és infatigables.

—Els estius del 92-93 hem travessat els Pirineus Aragonesos, quins creus que farem el 94?

—Bé, ens queden els navarros i els gironins; jo faria els navarros, encara que és indiferent; els més forts són els aragonesos, i ja els tenim passats.

—Què penses de la marxa en grup?

—Que el factor més important és la convivència, que dóna lloc a situacions molt entranyables i anècdotes molt bones. Quan es va sol es guanya en compenetració amb la natura i amb el lloc. Són situacions molt distintes.

—De fet, tú practiques les dues, perquè ja fa dos anys que la pujada a Penyagolosa la fas sol, al teu ritme, per què?

—Bé, això és com una meta personal, durant la qual et probes el teu moment físic.

—L'any passat vas fer Penyagolosa - Castelló - Penyagolosa en

23.30 hores; per tant, pareix evident que tens capacitat per fer altres esports. Com és que t'has quedat amb la muntanya?

—No, de moment no tinc res previst.

—És lògic, el projecte de les topo-

—Bàsicament, tal i com tenim el temps en aquesta societat, cal triar; i la muntanya té espais oberts, hi ha una compenetració amb la natura i és molt completa; coneixes i convius amb molta gent, coneixes pobles, la seua història, molta geografia, has de saber orientar-te, també pots fer-hi fotos...

gues t'ha portat molt de temps, però des d'ací t'encoratgem a continuar; que, al igual que seguim les marques del GR7, també seguirem les teues passes en uns altres senders.

Salut i endavant!

—Sí, i a més a més tu tens costum d'anar escrivint, prenent notes. Vas a publicar més llibres?

ROSA GARCIA
Membre del C. E. C.

PACO LLANSOLA

ESQUI • EXCURSIONISMO • CAMPING • AVENTURA

DESCOMPTA ESPECIAL C. E. C.

Escalante, 7 i 9 - Tel. 20 12 38 - Alloza, 50 - Tel. 21 49 17 - CASTELLÓ

RELACIONS AMB ALTRES ENTITATS

SOCIETAT D'AMICS DE LA SERRA ESPADÀ

• PRESENTACIÓ

Hola, companys del Centre Excursionista de Castelló!, som la Societat d'Amics de la Serra Espadà, una entitat que ha nascut amb uns objectius molt concrets com són la protecció, conservació i promoció dels valors naturals i humans, principalment dins l'àmbit de la Serra Espadà.

Actualment contem uns 150 socis, estem en una fase creixent pel que fa al nombre de persones afiliades i la nostra activitat, així ho creiem, és bastant extensa i laboriosa.

La nostra forma d'organització consta d'un Consell de Síndics que es reuneix mensualment junt amb l'assemblea general. Després estan les comissions que s'encarreguen de cada activitat específica.

que s'ocupa de l'economia i burocràcia, de vegades tan ingrata però necessària en tota organització que aspira a un nivell acceptable d'eficiència.

La Comissió de denúncies té com objectiu posar en coneixement de les autoritats i de l'opinió pública tots els actes pressumtament delictius, una labor de vegades ingrata però precisa per a mantenir la integritat de la Serra.

La Comissió de Residus elabora plans de recollida selectiva de fem

urbà, tot i esperant que un dia les autoritats adopten aquest sistema encara que siga de forma experimental en alguna població de la zona.

La Comissió d'Educació Ambiental, s'encarrega de fer nombroses xerrades, sessions d'audiovisuales, dies de l'arbre, excursions amb escolars, etc., tot amb la finalitat de facilitar el coneixement de l'entorn.

La Comissió de l'Aplec s'encarrega de l'organització d'aquests actes tan importants per a la nostra Societat. Aquests sempre són festius, reivindicatius, reflexius i didàctics.

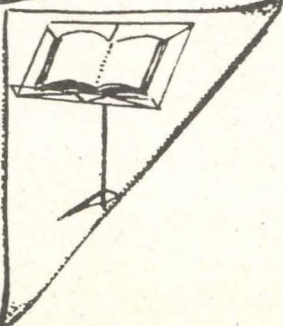
La Comissió de Règim Intern és la

Pic d'Espadà

Foto: ANNA BUESO

faristol - llibres

*Pça. Cardona Vives, 5
tel. 23 9614
12001 Castelló de la Plana.*

Llegiu llibres en la **NOSTRA**
llengua i dels **NOSTRES**
paratges naturals.

Compreu llibres en la
NOSTRA llibreria!

La Comissió de Senderisme es dedica a la recuperació de les sendes de la Serra i a la pràctica de l'excursionisme. Suposem que és de gran importància per a vosaltres el GR, ja recuperat, que va de La Vilavella a Montanejos, i molts altres PRs també acabats o en fase de recuperació.

Tenim altres comissions, com són la de Publicacions, Conservació del Patrimoni Arquitectònic, Relacions Institucionals, Premsa, Turisme Rural, Voluntaris Contra el Foc, etc.

De moment pensem que la SASE ha fet una labor important dins de la Serra, com a mostra podíem assenyalar la tasca duta a terme aquest estiu pel Grup de Voluntaris Contra el Foc. S'ha fet una vigilància de pre-

venció contra incendis d'unes 1.000 hores de durada amb la participació de quasi 100 voluntaris i tot això amb un cost per a l'administració de 0 pts. El resultat és que l'Espadà aquest any ha estat més vigilat que altres zones per la suma de la nostra modesta participació a la de Medi Ambient. Pot ser casualitat, però també és possible que s'hagen evitat els grans incendis per causa del major control.

De cara al futur els nostres projectes, bastants en fase de realització imminent, són:

Crear la Fundació Serra Espadà, la realització d'un sender botànic, acabar l'exposició Serra Espadà, l'elaboració d'un pla contra incendis pel proper any, convocar unes jor-

nades d'estudi de la Serra, col.laborar en plans d'ordenació urbana d'alguns municipis de la zona, etc.

En definitiva, el nostre objectiu és aconseguir que cada dia aquest espai siga més verd, més habitable per a l'home i les altres espècies que el poblen i més restrictiu per a tota mena d'especuladors i depredadors.

Vosaltres, amics del Centre Excursionista de Castelló, sereu sempre ben vinguts a aquest espai que, malauradament, per causa de l'arrasament de tants altres, és cada vegada més singular.

JOSEP HERRERO

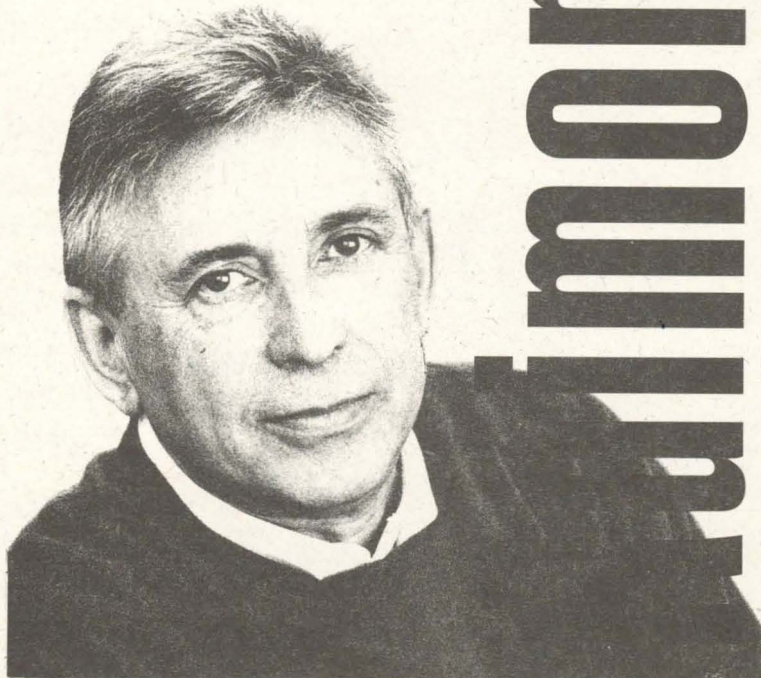
Síndic Major de la Societat d'Amics
de la Serra Espadà

RAIMON I EL C. E. C.

Ens volem afegir a tots els parabens que darrerament ha rebut Raimón, recordant els fets pels quals han quedat unides les dos trajectòries, la seua i la nostra com a entitat.

El 21 d'octubre de 1962 va tenir lloc a Castelló un Aplec del País Valencià organitzat per Lo Rat Penat de València i pel C. E. C. Entre els actes que es van dur a terme hi havia la projecció, en català, de la pel·lícula «El Judes», un concert en el qual van coincidir Raimón i els «Setze Jutges», i, com a tota bona trobada de l'època, no podien faltar els parlaments en favor de la llengua i el país, algun d'ells tan apassionats que Ferran Sanchis, fent l'ullet, ens conta que el sempre irònic Joan Fuster, després de sentir a Porcar, el pintor, va dir: «Tan arrelat està aquest home a la terra que sembla que del cap li neixen fulles.»

Com es pot veure l'ambient era distès i adequat per fer noves amis-

tats, sobretot si es compartien els mateixos objectius i els mitjans per arribar-hi.

Ho diem perquè Raimón va conèixer allà Remei Margarit, Josep M.ª Espinàs, Delfi Abella i Fcesc. Pi de la Serra. Aleshores eren els «Setze Jutges». A banda d'això, aquest estudiant d'Història Contemporània va

tenir el contacte «professional» necessari per moure's per Barcelona. Tant és així, que, abans de dos mesos, concretament el 7, 8 i 9 de gener de 1963, està amb Pi de la Serra al programa que Joaquim Soler Serrano tenia a Ràdio Barcelona, i el dia següent actuà al Palau Municipal de la Ciutat Comtal junt amb d'altres, acompanyant a Gilbert Bécaud. Però no acaba aquí la cosa, per que el 3 de març està a la III Matinal del Romea-Show, junt amb Gran Carol, Pere Cervera, Jordi Rubé, Josep M.ª Espinàs i Remei Margarit. Temps ben

aprofitat perquè abans de tornar a València va deixar gravat el que seria el seu primer single. I tot gràcies a les noves amistats que va fer ací. El seu èxit és col·lectiu per vocació, però, tot i això, agrada saber que vam participar amb ell directament, creant l'ocasió i el caliu per a la coneixença.

CALENDARI DE PEREGRINACIONS I ROMERIES DE LA PROVÍNCIA DE CASTELLÓ (2)

ALVAR MONFERRER I MONFORT

OBLITS

I ja comencem. Malgrat que nou en posa cura, sempre se n'escapa alguna. Això ens ha passat al mes de gener. Cal que afegim alguna cosa a les romeries de Sant Antoni.

Sant Bertomeu del Boi-Vistabella

Foto: ANNA BUESO

A Sant Antoni de Betxí hi anava també la gent de les Alqueries i els de Borriana. No de bades diuen que varen ser aquests últims els que trobaren la imatge del sant. Amb això el santuari de la muntanyeta es constitueix en centre d'importància en la religiositat popular.

II. LES ROMERIES DE FEBRER: SANT BLAI I SANTA AGUEDA.

Febrer és un dels mesos que menys romeries té. La cosa és lògica, per allò del fred i, potser també, perquè ha vingut el Carnaval i, després d'uns dies de disbauxa, cal fer bondat. Ara entrem a la Quaresma i el personal no hi està per a combois. Malgrat això també aquests temps de penitència tenen les seues romeries, que tractarem en març per a ficar una mica d'ordre.

I escomençarem per les terres de la Plana Baixa, en concret per Borriana.

Com tots sabeu, a Borriana hi ha l'ermita de Sant Blai patró, on es celebren festes el dia tres de febrer

com està manat. El dia abans porten en processó la imatge del sant bisbe fins l'església parroquial i la tornen el mateix dia de la celebració per la vesprada. Una de les coses més típiques és tot just la font del vi i els entrepens que hom acostuma menjar-hi, sobre tot pel matí, costum que

antigament no era exclusiu d'ells, ja que a altres llocs aquest tipus de fonts es feien per celebrar grans esdeveniments. Per exemple a Castelló s'en va fer una quan la vinguda del rei Felip II que es tocava l'ansa. Imagineu-vos quin pet portarien els ciutadans aficionats al líquid fruit de la vinya. Tot i això, tampoc cal que us fiquen les mans al cap. Com tots sabeu també, a aquesta època de l'any el vi alegra l'ànima com mai i posa al cos una força i una calor que ens fa fotre'ns de l'hivern, la qual cosa, a certes contrades de les nostres terres, no està gens malament.

Siga per la font del vi, per la devoció al sant o per altres coses, el fet és que a aquesta festa hi anaven antigament en romiatge els veïns d'Almenara. Suposem que tots ells, o quasi, eren devots del patró contra els mals de gola, i que li demanarien allò tant elemental de

**Sant Blai gloriós,
lliuran's la xiqueta de la tos,
i per ella emportat el gos.**

O qualsevol cosa semblant. El que ficaria als gossos els pels, les orelles i la cua de punta.

Seguint a aquesta comarca de clima amable, aquest mateix dia els de Nules li feien una festa al sant a la seua ermita. Cal, però, anar a uns altres indrets on les coses no són tan plaents, a les terres més altes d'Els Ports, on la nostra província entra dins l'Aragó, i les de l'Alt Millars, que també rasquen la província de Terol. Allà els d'Olocau del Rei també anaven a l'ermita per fer festa. Ací, a la Vilaformosa, anaven els

Verge del Loreto - Vistabella

Foto: ANNA BUESO

veïns a l'ermita de Sant Bertomeu, en romiatge dedicat al Sant Bisbe de Sebaste.

El dia 5 es feia el romiatge a l'ermita de Santa Agueda de Benicassi, que ara acostumen fer-lo el diumenge següent, dins de les festes de l'hivern. Aquest paratge tenia el temple més antic de la contrada, i el capellà d'Orpesa, abans que Benicassi deixara de ser un miserable llogaret de peixcaters acollonits pels pirates berberians, hi anava tots el diumenges a peu, com està manat, per celebrar-hi missa. Allí es troba la coveta de Sant Antoni, per on han de passar tres vegades les xiques fadrines. Amb això aconseguiran nuvi dins l'any, que el sant de les bestioles les arplega totes sota el seu patronatge. També s'hi fan balls folklòrics i altres coses semblants pròpies dels romiatges.

I també a Cabanes hi ha l'ermita de la Mare de Déu de les Santes.

Aquestes santes n'eren dues: Santa Agueda i Santa Llúcia. I antigament s'honorava la primera amb el corresponent romiatge, semblant al de Benicassi. Va durar fins la desamortització de les terres de l'ermita a mitjans del segle passat. Conten que, més antigament encara, hi anaven a Benicassi, però demanaren permís al bisbe de Tortosa per construir

l'esmentada ermita i des d'aleshores anaven allà.

Com veieu, febrer és un mes curt de romeries. Per que aneu fent boca i una gràfica si us plau, podeu anar posant el nombre de les que tinc datades fins ara. Sobre un total de 372, a gener li'n corresponen tretze, sis a febrer i dotze a març. D'aquestes, però, en parlarem la propera ocasió.

Castelló, novembre 1993

Sant Vicent - Lluçena

Foto: ANNA BUESO

MATERIAL D'ARXIU

• LES AGULLES I EL METRE

DANIEL GOZALBO BELLES

Catedràtic de Matemàtiques

(Al Centre Excursionista de Castelló, amb respecte i estima a la seua tasca i a la seua història.)

Les nostres Agulles no sols han despertat el desig al cor dels castellanencs i molt especialment a les amigues i amics del Centre Excursionista. Al llarg de la història més moderna, han estat visitades incessantment. Hi ha constància de reunions científiques nacionals en eix roquedal privilegiat, són constants les visites dels amants de la terra i la naturalesa, han jugat el seu paper defensiu i també el seu paper en moments claus de la història contemporània. D'això m'han demanat que escriga unes ratlles. Temps tindrem, si voleu, de celebrar-les en els altres camps, en futures col·laboracions.

Centrem-nos en la història bicentenària que al maig celebra el Centre, l'expedició científica per a mesurar el metre, patró universal de longitud.

La Revolució Francesa havia triomfat. S'inicià el 14 de juliol de 1789 amb la presa de la Bastilla i fou saludada amb entusiasme per la comunitat científica i pels il·lustrats Europeus. Les primeres mesures, fidels a l'esperit universalista i científic que la presidí, foren la reforma dels pesos i mesures i la implantació del sistema mètric decimal. El 8 de maig de 1790 l'Assemblea aprovà el projecte de Llei sobre unificació de pesos i mesures. A la sessió del 26 de març de 1792, es decidí que el metre seria la unitat de longitud que posaria fi a la diversitat de mesures que es feien servir i el 25 de juny de 1792 eixien de París dues expedicions: Jean Baptiste Joseph Delambre s'ocuparà de l'arc de Meridià entre Dunkerque i Rodéz i Pierre François André Méchain (Laon, 1744) efectuarà la medicció entre Rodez i Barcelona i al mateix temps serà el responsable de l'expedició.

Aleshores, Méchain era ja un geodesista experimentat (presidí les operacions que uniren en triangulació París i Greenwich) i un excel·lent astrònom (havia descobert 11 cometes, n'havia calculat l'òrbita de 25, i descobrí que Uranus era un planeta). Era, sens dubte, un del millors homes de ciència de la seva època i morí a Castelló quan era el Director de l'Observatori Nacional de París.

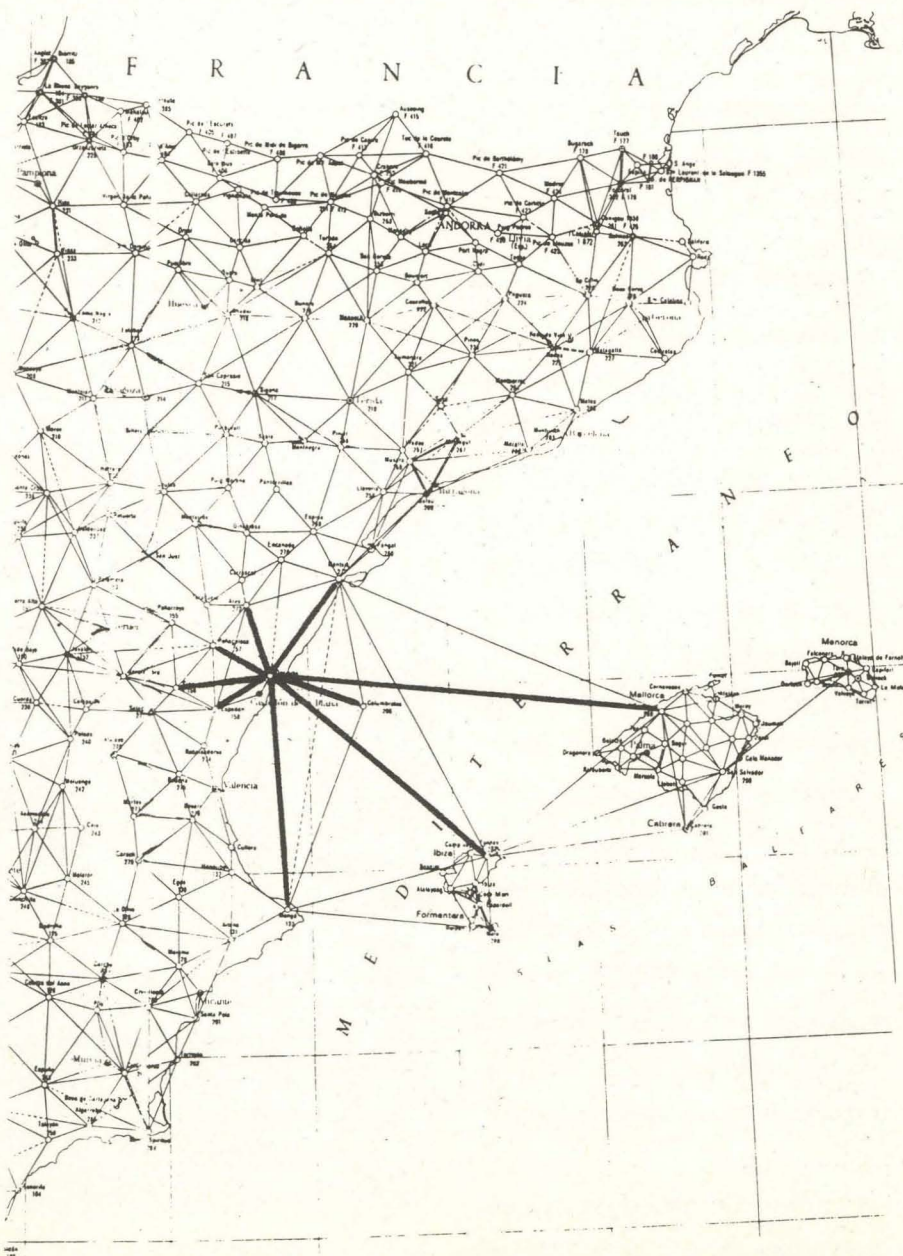
El 10 de desembre de 1799 (19 frimari de l'any VIII), el metre era adoptat oficialment per Llei del primer Cònsol Bonaparte. Seran el fruit del treball de medicció que s'allargà més de 6 anys.

Méchain va creure necessari estendre l'arc fins a les Illes, per tal de tenir la medicció de dos arcs similars als dos costats del paral·lel 45°, evitant l'error derivat de la

forma el·lipsoïdal de la Terra. Aquesta ampliació fou aprovada el 31 d'agost de 1802 en sessió de Bureau de longituds.

Méchain ix de París per segona vegada el 26 d'abril de 1803. El 5 de maig arriba a Barcelona acompanyat del seu fill Augustín i altres col·laboradors. Al llarg del segon viatge, col·laborà amb Méchain, decididament, Fausto Vallés i Vega, XII Baró de la Pobla Tornersa i la Serra d'en Galceran.

A mitjans d'abril de l'any següent està a Cullera, per medir una nova base de comprovació. D'El Puig passa a la Serra d'Espadà, ja infectada de febres palúdiques; diversos col·laboradors van caure malalts. Continuada els seus treballs de triangulació al desert de les Palmes. Les condicions de vida no podien ser pitjors, Madoz, ens diu: «Los dignos compañeros de Méchain establecieron sobre esta misma

cumbre, una de sus principales estaciones, y colocaron allí cinco grandes reverberos, porque las acciones debían hacerse de noche; una tienda y una cabaña de tablas que se armaba y se desarmaba con facilidad; mas siendo estos abrigos demasiado endeblen para resistir las terribles ráfagas de los vientos y las tempestades, construyeron junto a la cabaña de madera una casita de piedra seca...»

S'havia declarat una epidèmia de febre groga al sud d'Espanya. A Màlaga va ser particularment greu, ja que a més de 8.000 morts, un terratrèmol va acabar de desorganitzar la ciutat. Un vaixell procedent de Màlaga va atracar al port d'Alacant sense guardar la quarantena per ser una embarcació oficial. I a partir del correu que mantenia Méchain, va arribar l'epidèmia a València i Castelló.

Continuà els treballs fins que també es manifestaren en ell els símptomes de la malaltia. El baixaren a Castelló el 12 de setembre a un hotel, al dia següent va passar a casa del Baró on va empitjorar i va morir el 20 de setembre de 1804, acompanyat del seu fill, dels col.laboradors del Cònsol de Franca a València i dels amics castellanencs. Va ser soterrat a la ciutat de Castelló, enmig d'una gran manifestació de dol.

FAUSTO VALLÉS, EL CONTACTE CASTELLONENC

Fausto Vallés i Vega, XII Baró de la Pobla Tornesa i Serra Engarcerà amb poc més de 40 anys, era un noble de gran curiositat i inquietuds científiques diversificades. Per la seua biblioteca i gabinet d'instruments sabem de la seua inclinació per la Física Experimental, la Química, la Botànica, la Història Natural, la Geografia, les Matemàtiques i l'Astronomia. Tenia des de màquines neumàtiques a telescopis, ampli herbari i col.leccions de minerals i fòsils. Balbas el recorda com «eruditíssim i sumament il.lustrat», i era un astrònom certament competent, puntualment informat dels descobriments i inquietuts de la comunitat científica. Diverses publicacions astronòmiques foren el seu llegat.

Des de feia temps mantenia correspondència amb Méchain, on li proposava possibilitats: «... el Barón añade que para que por mí mismo me asegure de si Ibiza es visible desde el Desierto y el Mondúber, me ofrece encender grandes hogueras a horas y épocas convenientes cuando yo esté en Ibiza. Aprovecharé estas ofertas y además iré también yo mismo a

Pierre-François-André MÉCHAIN
(1744-1804)

visitar las montañas de las costas de Valencia...» i essent un col.laborador puntual i exacte: «... el Baró de la Pobla había tomado la molestia de subir al Desierto de las Palmas, había reconocido a simple vista Torrellas, Cabrera, Ibiza y sobre el continente Montsià, Cullera y San Antonio. No hay ninguna duda de la posibilidad de ejecución de los grandes triángulos de dos de mis planes.»

Col.laboració que esdevingué amistat i afecte. No cal recordar que el Baró volgué que Méchain estigués a la seua casa durant la greu malaltia, i en ella va morir. El mateix Baró va descriure els darrers dies de la vida de Méchain, testimoni de pena i amistat l'octubre de 1805 en dues revistes científiques, una catalana i l'altra alemanya.

ARAGÓ, EL CONTINUADOR

El successor de Méchain en els treballs de triangulació, fou el rosellonés Francesc Aragó. Un personatge científic (Director de l'Observatori de París, Secretari perpetu de l'Acadèmia de Ciències) i polític (Diputat en 1830, Ministre de la guerra i colònies) força interessant.

Pel desembre de 1806, al Desert de les Palmes cau malalt Biot, el seu company d'expedició, qui veu la mort ben a prop i escriu angoixós a Martí Franqués demanant-li asil a Tarragona «estic en camí per a demanar-vos socors i hospitalitat. He caigut malalt de febra al cim del Desert de les Palmes. Preferisc anar a Tarragona per la vostra amistat i el veinatge del Montsià. Estic en camí damunt d'una mula i amb un conductor, sense poder quasi sostenir-me. Si la febra em reté a l'Hospitalet o Amposta, no hi arribaré...».

Aragó es queda sol, i en unes condicions semblants a les viscudes per Méchain «hom pot imaginar fàcilment el fàstic que havia d'experimentar un astrònom jove, confinat en un puig elevat, sense cap altre espai per a passejar que una extensió d'uns vint metres quadrats, i sense cap altra distracció que la conversa de dos frares cartoixans, el convent dels quals estava situat al peu del turó, i que venien a veure'm

d'amagat, tot infringint la regla de llur orde», acabà en juny la triangulació que encara resta vigent hui.

A l'estiu de 1807 finalitza els darres treballs de triangulació al Montsià, al Campveí a Eivissa i al Puig de Galatzó a Formentera. Al maig es dona des de Madrid l'ordre de sublevació contra l'exèrcit francès, i aconsegueix d'escapar de l'illa cap a l'Àfrica quan ja els diaris de València havien publicat la notícia de la seua mort.

El 30 d'agost de 1809, podem llegir a l'acta de la sessió del Bureau de longitudes «el senyor Aragó, de retorn a l'Àfrica, presenta els manuscrits de les seves darreres observacions». Els seus càlculs confirmaren l'exactitud dels que havia realitzat Méchain, ja que entre el metre aprovat oficialment el 1799 i els càlculs d'Aragó només hi havia una diferència de 2 deu-mil.lèsimes de línia, una quantitat inapreciable.

INDICACIONS PRACTIQUES PER A LA MARXA

UN ALTRA MANERA DE SENTIR I VIURE LA MARXA

• • •

Hi va haver un home, li deien Lanza del Vasto. Al 1934, tenint 33 anys, va decidir intentar arribar a la Veritat posant en pràctica el següent principi: «La veritat és que el de fora siga com el de dins.»

La primera condició, va pensar, és ser pobre, i començà a treballar humilment a París. Però, intel·ligent com era, prompte se'n va adonar que la probresa a la ciutat està plena d'artifici: hi havia de comprar i treballava en coses que contradeien la seua pròpia finalitat. Així és que va cremar les naus i, durant tres anys, es dedicà a vagabundejar, a la «bella vida», i el seu plaer dimanava del sol fet de viure, sense cap barreja amb els altres plaers: «Respirar, estar baix del cel i ser lliure.» Un dels fruits d'aquells anys va ser **Principis i Preceptes del Retorn a l'Evidència** (publicat en català per Ossa Menor, 1962), llibre del qual espigolem el següent:

II

Si no altra cosa, puc ensenyar-te els

rudiments de l'ofici, les regles de la vida errant, i l'itinerari del retorn.

LV

Al farcell no hi portis res que no sigui necessari.

Al preu de la teva fatiga aprendràs la ciència del necessari.

Pesant i sospesant a cada pas tot el que poses, valoraràs com cal la lleugeresa del despullament adquirit.

LVI

Així com el rei porta corona, el vagabund porta el sol damunt del cap.

Encara que se't torni corona d'espines, no vulguis cap altre capell.

LVII

Calça sandàlies lleugeres.

Un dia les llançaràs dins d'un barranc i tocaràs amb el peu el fons de l'evidència.

LVIII

Prescindeix del mirall.

Si et toques la barba trobaràs una escorça aspra i estranya.

No reconèixer-te ni plaure't et serà

d'un gran profit.

Una tanca espinosa de barba et protegirà dels somnis esbojarrats.

LIX

Prescindeix del rellotge.

Per a l'evidència, l'hora no compta.

Et llevarà quan s'aixequi el sol.

T'acotzaràs quan el sol es pongui.

Menjaràs quan la fam t'anunci i el migdia.

Beuràs quan una font refresqui el teu camí.

Arribaràs quan Déu voldrà.

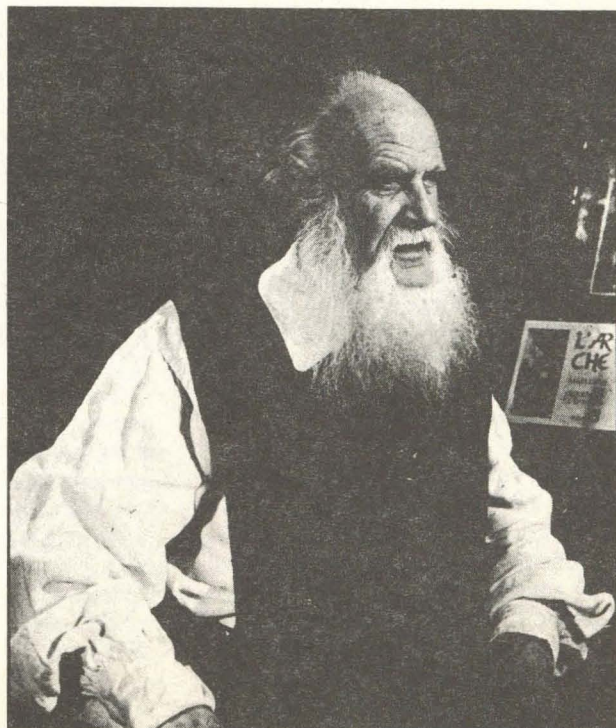
No vagis adelerat, no malgastis cap instant amb la teua pressa.

Només Déu sap l'hora de la teva mort i fa que la ignoris, pel teu bé.

LXII

Beu aigua.

Si el teu gust és subtil, aprén a

paladejar l'aigua i a distingir les fonts.

Quan la set et porti cap a una font, no t'hi abraonis com una bèstia; atura el desig i assaboreix amb el pensament l'evidència de l'aigua. Així com el blanc triomfa de tots els colors, així l'aigua conté totes les begudes.

LXIV

A la nit, pren per coixí una pedra còmoda.

Aquell qui dorm sobre un coixí flonjo perd el cap entre dues sines inopinades, i sota les ales del son la seva carn s'escapa.

Per això és preferible la pedra, que no deixa lloc a confusió.

LXV

Per parar el campament escull una terra de pendent suau, sense herba i lluny dels arbres.

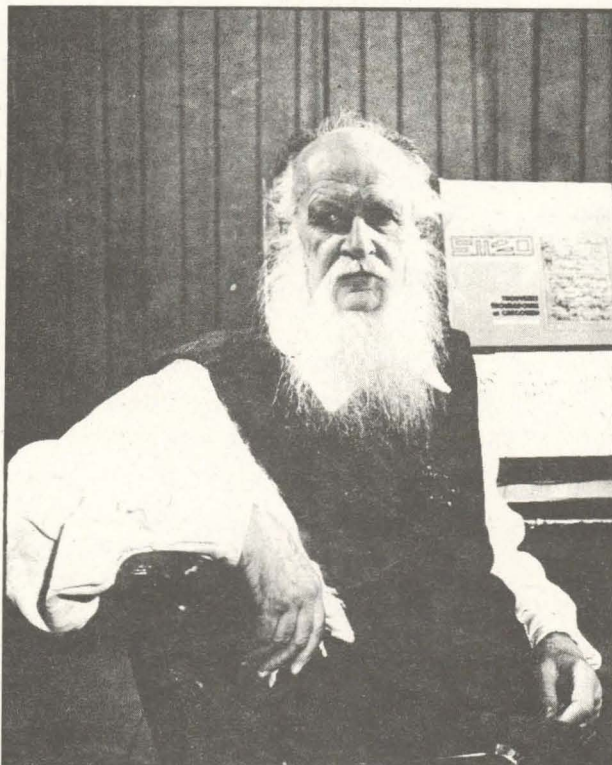
Un munt de rocs és millor que un camp de trèvol: creu en la meua paraula, o comprova-ho tu mateix.

En terra plana posa't a dormir de cara a Septentrió.

La tenda plegada no és gaire més gran que un mocador gran.

Plantada sobre el bastó i sobre quatre canyes buides arrencades del riu, planta cara al vent com un jonc.

Sota el xàfec protesta amb veu valenta.

Però si pots, treu aquest pellingot posat entre la nit i el teu son.

LXVI

La primera nit no dormiràs.

La febre de la fatiga i de la novetat et farà batre les temples.

Palparàs la terra amb les mans i pensaràs:

Sóc, sóc, sóc.

Perdràs l'alé a causa de la palla, de la farigola, de la menta, del fenc místic, dels sembrats humits.

El cel, atapeït d'estrelles i d'arcades eternes, et farà rodar el cap.

Quina llàstima de no saber el nom de les estrelles! Per què llàstima? Més valdria no saber el nom de cap cosa d'aquest món.

Que calli aquest parlotejar incessant del pensament.

Que el pensament, amb un tremolor callat, es mantingui sospès de la mirada oberta a totes les coses.

El silenci de la nit és molt alt.

Estels, sembleu petits i sou mons.

Jo sóc petit i penso.

NEYMAR electrònica

SERVEI TÈCNIC

BLAUPUNKT

RADIOLA

REPARACIÓ I MUNTATGE D'AUTORRÀDIOS.

VENDA: 20 % DESCOMPTE PELS SOCIS DEL C. E. C.

Lepanto, 2

Telèfon 24 02 84

12006 CASTELLÓ

JOVES

PROGRAMACIÓ JOVE

Per fi estem en disposició d'oferir una programació infantil-juvenil d'eixides al camp. Referent a ella hem d'afegir el següent:

— Els monitors que se'n faran càrrec són muntanyers experts i tenen molta experiència en el tracte de gent jove.

— Els transports que s'utilitzaran seran sempre públics.

— Les excursions es faran tant si hi han molts xiquets-joves apuntats (cal fer-ho la setmana abans), com si n'hi han pocs.

— Les edats dels qui hi poden anar estan compreses des d'aquella a la que se sap caminar fins els 18. Un xiquet de deu anys pot caminar durant un dia sencer igual que un de setze. Per tant, en principi, no creguem que siga tant un problema d'edat com d'il·lusió per anar-hi.

— Per últim, per tal de consolidar la secció infantil-juvenil del CEC, cal dir que al final del trimestre analitzarem qualitativament els resultats, de forma que la següent programació

tindrà les correccions que ens dicte l'experiència d'aquesta que us presentem:

— PRAT DE CABANES.

• MARÇ 1994

Dissabte i diumenge, 26-27:

— SERRA ESPADÀ.

Diumenge, dia 19:

— BENICASSIM.

LES SANTES - LA POBLA.

ONDA - BENITANDUS.

Primer dia.

• GENER 1994

BENITANDUS - ONDA.

Segon dia.

Dissabte, dia 29:

— NAVAJAS - JERICA.

• FEBRER 1994

Dissabte, dia 12:

— *Preguntar al Centre els horaris i el que cal dur al apuntar-se.*

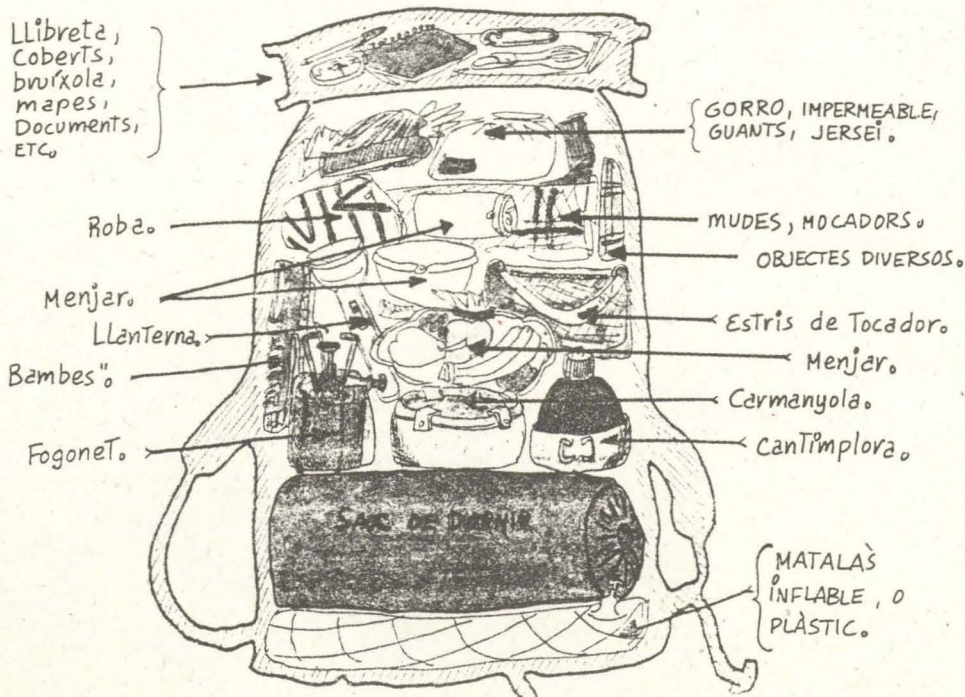

CONSELLS PRÀCTICS

COM FER LA MOTXILLA?

-És IMPORTANTÍSSIM Tenir en compte, al moment de fer bé la motxilla per tal que no ens resulti incòmoda i pesant, el següent:

- ⇒ APROFITAR TOTS ELS BUITS.
- ⇒ NO PORTAR COSES QUE PENGIN A LA BANDA DE FORA.
- ⇒ Col.LOCAR ALLÒ MÉS PESANT A LA PART DEL MIG O CAP A SOTA.
- ⇒ POSAR A LA ZONA DE L'ESQUENA COSES TOVES: Jerseis, mudes, etc.
- ⇒ NO PORTAR MAI EL SAC A FORA PER EVITAR QUE S'EMBRUTI, ES MULLI, O S'ENGANXI EN UN ESBARZER.
- ⇒ DISTRIBUÏR LES COSES EN BOSSES ON ANIRAN MÉS PROTEGIDES I ORDENADES.
- ⇒ INTENTAR DEIXAR A CASA AQUELLS OBJECTES D'ESCASSA O DE NULLA UTILITAT.

ACTIVITATS PER AL PROPER TRIMESTRE

• GENER

— Dies 15 i 16: Curset d'esquí a Valdelinares.

Si no saps esquiar, ara és un bon moment per aprendre. És divertit, no és car si no vols, i la neu... és tan blaneta!

Com l'any passat, aquest any anem a continuar amb els curssets que vàrem iniciar. Es mirarà al Mas Blanco.

Cal confirmar l'assistència abans del dia 31 de desembre de 1993.

El preu del viatge, estància, forfaits i monitors estarà al voltant de les 15.000.

— Dies 21, 22 i 23: Tradicional pujada a peu a Penyagolosa.

La primera eixida tindrà lloc el dia 21, a les 8 hores del matí des de la plaça de Sant Roc (davant del col.legi Bisbe Climent).

La segona eixida serà el mateix dia 21, a les 19 hores, des del mateix lloc.

El diumenge, dia 23, a les 8 del matí, pujarà un autobús a recollir la gent. Els familiars i amics poden pujar per tal de passar el dia junts.

Cal apuntar-se una setmana abans i passar-se pel CEC per rebre informació.

— Dia 30: Excursió familiar Eslida - Ahín.

Eixida: 8 hores.

Passarem per la cova i la nevera de l'Oret.

Cal apuntar-se una setmana abans de l'excursió.

Cal portar esmorzar i dinar.

• FEBRER

— Dia 6: Pujada al Tossal d'Encanadé (Tinença).

Eixida: 7 hores.

Cal portar esmorzar i dinar.

Aquesta excursió està enmarcada en les activitats organitzades pel Centre Excursionista de Catalunya amb motiu de la commemoració del segon centenari del mesurament del Meridià.

Cal apuntar-se una setmana abans de l'excursió.

— Dia 12: Dia d'esquí a Valdelinares.

Aquest s'enmarca dins de les pràctiques posteriors al curset.

Cal apuntar-se 15 dies abans de l'activitat.

— Dies 19 i 20: Excursió Alcudia de Veo - Torralba del Pinar - Montanejos.

Eixida: 7 hores.

Cal portar esmorzar i dinar pel primer dia.

Per fer aquesta excursió seguirem l'itinerari marcat per la SOCIETAT D'AMICS DE LA SERRA D'ESPADÀ.

— Dia 26: Dia d'esquí a Valdelinares (segon dia de pràctiques).

Cal apuntar-se 15 dies abans de l'activitat.

• MARÇ

— Dia 5 i 6: Magdalena Festa Plena.

— Dia 13: Magdalena Vítol.

— Dia 20: Pujada al Pic de l'Espina.

Eixida: 6 hores.

Cal portar esmorzar i dinar.

Cal apuntar-se una setmana abans de l'excursió.

Com en l'excursió del dia 6 de febrer, aquesta també està enmarcada en la commemoració del segon centenari del mesurament del Meridià.

— Dies 26 i 27: Excursió Sant Domènec - La Pobla de Benifassà - Vallibona.

Eixida: 7 hores.

Cal portar esmorzar i dinar pel primer dia.

Cal apuntar-se una setmana abans de l'excursió.

Aquesta excursió és qualificada de forta, cal tenir-ho en compte.

— Dies 31 de març a 4 d'abril: Acampada Social de Setmana Santa.

Oportunament s'informarà del lloc on es farà, però esperem les vostres idees.

VIGILEU!

QUE SURTEN ELS
«CORRECAMÍNS»

DEL C. E. C.

UN COP SOLTS,

NINGÚ NO ELS

PODRÀ ATURAR.

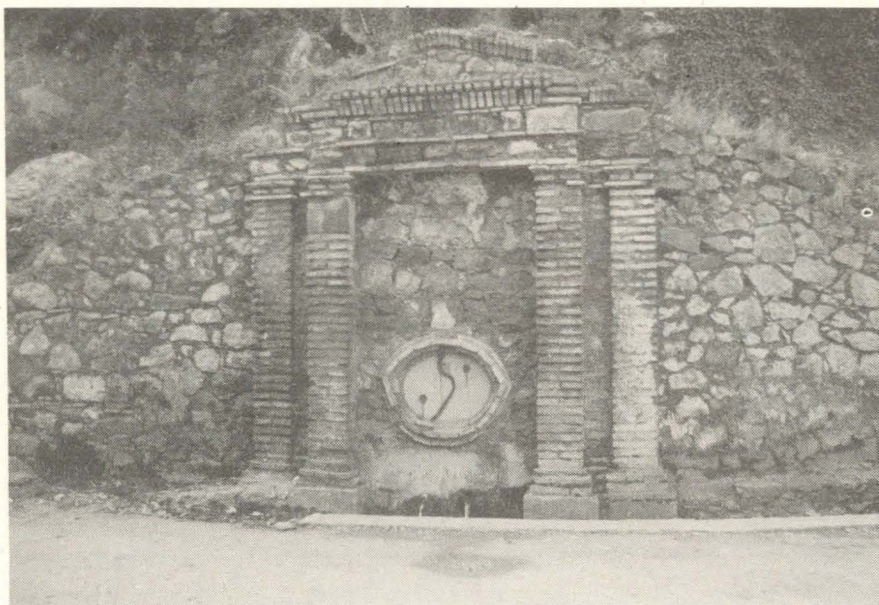

FOTO FANTASMA

Els encertants de la revista anterior han estat:

JUAN JOSEP.
 NOELIA DE JULIAN FÚSTER.
 ELENA MATEU.
 VICENT MATEU.
 MERCEDES HERRERO.
 GORI DOLZ.
 LOLITA JULVE.
 LUCAS MARAVE.
 JORDI SELMA.
 NURIA SEGARRA.

Es tractava d'una Font de l'Ermita de les Santes.

Si voleu assistir al sorteig de les samarretes, aquest tindrà lloc el dia 12 de gener; a les 20 hores, a la seu del C. E. C.

*Ara més difícil,
 ¿sabeu el nom
 del fantasma
 de la foto?...*

**Feliç dia dels
 innocents!**

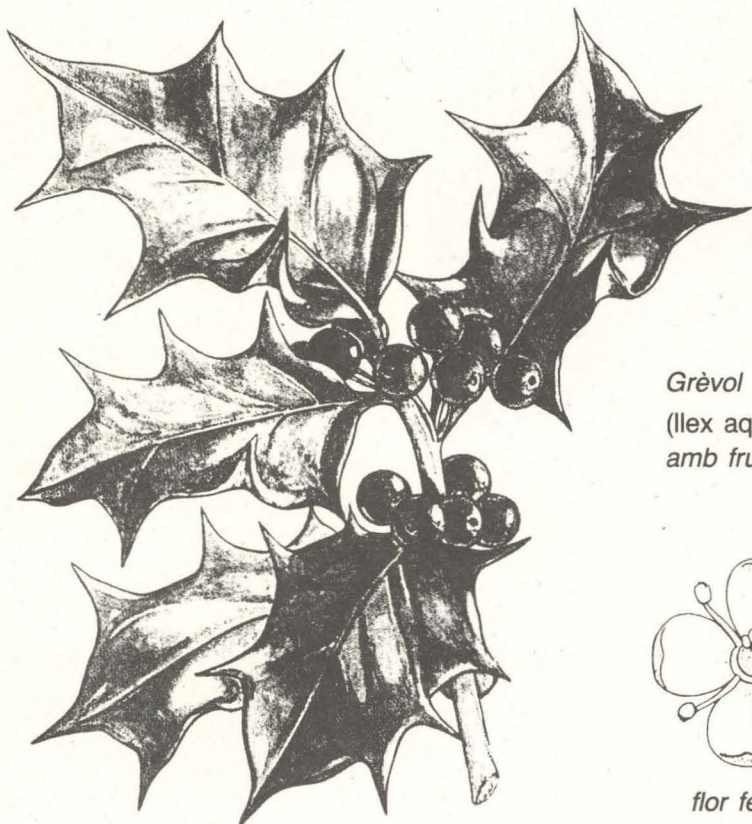
**corre[®]
 corre**

Calcem l'esport

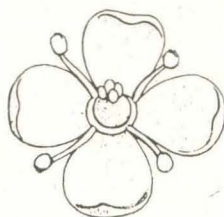
C/ Campoamor, 5 - Tel. 23 16 20
 12001 CASTELLÓ

- ESPECIALISTES EN CALCER ESPORTIU I PRENDES ESPORTIVES.
- BÀSQUET, SENDERISME, «RUNNING», ETC.
- PREUS ESPECIALS ALS SOCIS DEL C. E. C. EN SABATILLES I BOTES DE SENDERISME.

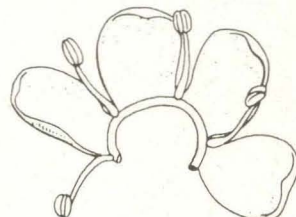
UN MISSATGE DE PAU PEL GRÉVOL

Grèvol
(Ilex aquifolium): a branca
amb fruits madurs

flor femenina

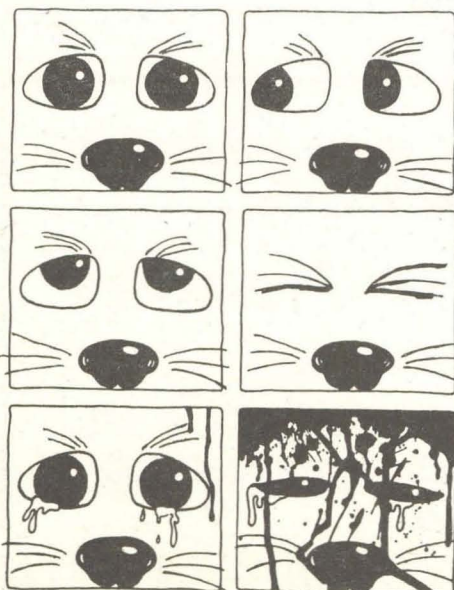

flor masculina

Fins ara el Nadal era una època trista per al Grèvol. Desitgem que la moda de tallar-lo siga una història passada i que tothom el deixe viure. BON NADAL, GRÉVOL!

EL RACÓ DEL FOC

NO A LA MATANÇA DE FOQUES

Moltes vegades ens queixem de que «qualsevol cosa» es celebra menjant, i això és ben cert; no cal, però, que aquest fet siga un motiu de preocupació (el règim inexorable vindrà després per solucionar-ho tot).

Un bon àpat és una excusa més per reunir la gent i per fer que romanga asseguda al voltant d'una taula, i també per fomentar la conversa més o menys seriosa, més o menys íntima. L'època de Nadal és molt representativa en aquest sentit, i sobretot pel fet que la seua gastronomia revela els costums més ancestrals, i per tant més familiars, de cada poble, en un tornar a les arrels, amb «els plats de les mares i les àvies». La recepta que presentem en aquest número de la revista «L'Estel» és un dels dolços nadalencs més típics i més bons a la nostra comarca; es tracta d'una recepta que coneix moltes variacions, però la que us donem és ja molt antiga i podem garantir-la: Amb ella us desitgem BON NADAL I BON PROFIT!

• Pastissos de confitura de moniato

(Per la CONFITURA)

INGREDIENTS: Moniatos, sucre, branquetes de canyella, escorça de llimona ben neta, aigua, rom o aiguardent d'anís (facultatiu).

PREPARACIÓ: Es renten bé els moniatos amb aigua freda per treure-los la terra, es bullen amb pell. Quan estan cuits,

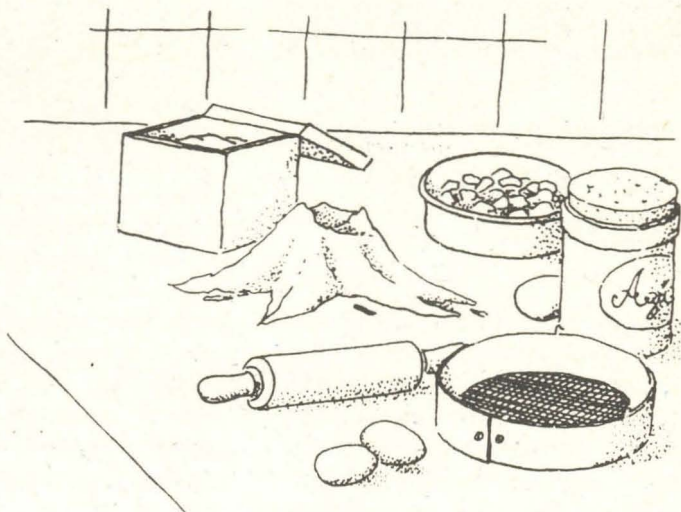

es pelen i s'aixafen bé amb una forquilla. Es pesen i, per cada kilo, es posa en una cassola un kilo de sucre, un gotet d'aigua, una branqueta de canyella i l'escorça d'una llimona. Es posa al foc i, quan tinguem un almívar, abocarem el moniato i anirem remenant amb cullera de fusta, a foc lent. Ho deixarem bullir i ho treurem quan la confitura estiga a punt de fil fort. Podem afegir un raig de rom o aiguardent d'anís 5 ó 10 minuts abans de treure-ho. Ho deixarem refredar.

(Per la PASTA)

INGREDIENTS: 1 got d'aiguardent, 2 gots d'oli, 1 raig de moscatell o mistela, 1 pessic de sucre, 1 ou, la farina que admetesca. Una plata de forn pinzellada amb oli.

PREPARACIÓ: Es barregen: l'aiguardent, l'oli, la mistela i un pessic de sucre, remenant bé per tal de desfer el sucre. S'afegeix la farina per obtenir una pasta que no s'enganxe a les mans. S'aboca damunt d'el marbre i es pasta fins que estiga fina. Es fan boletes del mateix tamany, s'aplanen damunt una plantilla de paper de barba pinzellada amb oli; es posa una cullerada de confitura al bell mig del cercle de pasta i es doblega aquest amb l'ajut de la plantilla. Es tanquen les vores aixafant-les amb les dents d'una forquilla i es van posant els pastissos, no massa junts, damunt la plata pinzellada amb oli. Es pinten amb l'ou batut i s'empolsimen amb sucre. S'enfornen a temperatura moderada i es treuen quan estiguen ben daurats. Es mengen freds.

el fill de QUIQUE

① L'EXCURSIONISME
 ÉS LA MEUA VIDA:
 PAISATGES, SOL, NEU,
 CALOR, FRED... ANAR
 AMB AMICS A LA RE-
 CERCA D'AVENTURES,
 DESCOBRIR UN ALTRE
 TIPUS DE VIDA, VIAJAR,
 ENTRAR EN CONTACTE
 AMB LA NATURA, VIURE
 EMOCIONS I PERILLS,
 ENCONTRAR UNS ALTRES
 MONS PLENS
 D'IL·LUSIÓ I
 FANTASIA...

②

M'AGRADA
 MOLT L'EXCUR-
 SIONISME

SCHWEIZ
 SEGUROS

COMPANYIA ANÒNIMA D'ASSEGURANCES

José María Verdés Cid
 DELEGAT PROVINCIAL

RACO DEL SOCI

Per fi l'encetem...

• INCIDENTS MÉS FREQUENTS A LES MARXES I COM. RESOLDRE'LS

Estava assegut sobre un replanell d'un metre aproximadament. Per damunt de mi hi havien 50 de ximeneia que havia baixat dels primers, sense pensar en qui els que baixen al darrere tiren pedres i alguns, fins i tot motxilles... Com que pesen tant, molesten i es deixen caure... «Ja les recollirem quant arribem baix!»

El problema és que dins d'una d'elles anava quasi tota la corda que havíem dut per si de cas... Per baix quedaven 300 ó 400 metres de parets de pedra.

Havíem baixat per una tartera impressionant i, com que per la glacera els que portàvem piolet anàvem una mica davant, em van enviar fins la punta a buscar un punt de baixada. Anava jo molt tranquil·lament per damunt del que em pensava era terra, fins que vaig descobrir dues coses, no, millor tres:

— La primera fou que la terra per on jo creia caminar segur, era una fina capa de fang que embrutava el gel.

— La segona va ser un forat al gel a uns metres d'on jo estava al que no li vaig veure el fons, ni ganes d'arrimar-me a veure'l.

— La tercera va ser molt dura. Al final del gel, on queia per un tub de roca una cascada d'aigua, hi havien cent metres mal medits, fins on jo veia alguna cosa per on creia que es podia caminar i a més, havia de tornar dalt, on esperaven tots.

Així que quant «Guillermo» em va preguntar si per allà es podia seguir baixant (estem de nou al replanell del principi), jo no li vaig contestar i, deixant la motxilla a un costat (a mi no m'agrada tirar-la), vaig buscar una pipa i la vaig encendre. L'amic Gui-

llem em va mirar i va dir alguna cosa com: —Collons, si que estan les coses malament!...

Una hora o dues més tard i cinquanta metres més avall, vaig trobar a Paco (perdó..., el Sr. President), mirant el paisatge. S'acabava de despenjar ell solet 20 metres amb un cordino de 5 mm. (A mí em van despenjar com un sac) i ja havia recuperat la motxilla. Li vaig dir tot rient nerviosament: —Com va? Em va contestar sense mirar-me: —Estic pensant en les meves filles. Jo ja havia pensat en la meva mentre em fumava la pipa...

Però el millor sens dubte, va ser l'episodi dels gabatxos: —Quant vam

quedar marcat quant el primer dels dotze els hi va espetar: —On peut descendre? Nous sommes un nombreux grup de personnes qui viennent «très fatigués. Merci».

I li va prendre la corda de les mans, va instal·lar el rapelador i va baixar. Crec recordar que ens van demanar un cigarret. No sé si en portàvem a mà ni si algú els el va donar. Últim es va acomiadar en nom de tots. Desagraïts no en som, nosaltres...

Una estona més tard, em vaig girar i els vaig veure encara dalt. Vaig pensar que el que volien era tenir-nos ben lluny i esperar a veure cap on feiem punta. No fos cas que ens tornéssim a trobar...

Mil metres més avall, ja de nit tancada, estava a punt de treure'm la capelina i el sac de la motxilla, i dormir al costat de la caseta d'informació del Parc Nacional. Era la una de la nit del dia següent a aquell en que havíem sortit de Gòriz a les set del matí. Tenia els peus en carn viva i ja feia moltes hores m'havia fet les preguntes de rigor per aquest ordre: —Què faig jo ací? —Qui m'ha manat ficar-me en aquesta marxa! —Qui som! D'on Venim? —On anem? —Com li diuen a la cunyada del recepcionista del càmping?...

Última és fàcil: Leocàdia. De les altres la única en que alguns pensàvem encara era en l'anterior a eixa: Ja havíem decidit prendre una habitació al Parador (això significava aigua calenta i un llit mollet). No hi havien habitacions, és clar.

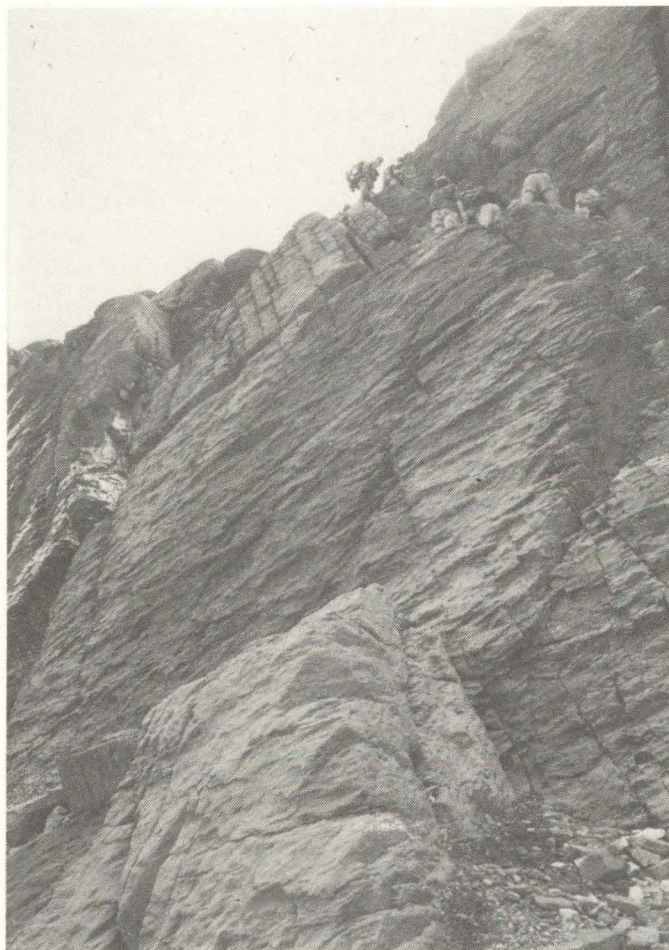
Estava mig endormiscat quant va arribar Paco. Ja havia localitat els qui no

havien baixat per on nosaltres, i a més, havia aconseguit la clau de l'Ermita de Pineta. A la Font del costat hi havia aigua freda i la terra era de pedra.

Encara vam sopar i tot (de calent, a més).

I vam dormir. Com angelets.

JOSEP MIQUEL LLORENS

arribar on havien instal·lat les cordes per fer un rapel. Jo únicament mirava que 30 metres més avall la pendent ja era inferior a 45° i s'anava suavitzant fins el fons del circ, és a dir, **ES PODIA BAIXAR CAMINANT!!!**

Doncs ells, dues noies i un noi, ens miraven una mica divertits al veure'ns arribar, però el somriure s'els va

DIPUTACIÓ
D E
CASTELLÓ

LLIBRES PUBLICATS DURANT L'ANY 1993

Bernat Artola: La terra i les passions.

Lluís MESEGUER.

Col.lecció Universitària.

La Plana de Castelló. Estudio geográfico.

QUEREDA SALA, J.; ORTELLS CHABRERA, V.

Col.lecció Universitària.

GR7. Sector II. Sant Joan de Penyagolosa a Arteas.

Josep Antonio MARTIN I CLAROS.

La visita pastoral a la diócesis de Tortosa del Obispo Paholac, 1314.

M. T. GARCIA EGEA.

Història i Documents.

El Hamiltoniano reducido a un cuerpo.

Josep PLANELLES FUSTER y otros.

Les Normes de Castelló.

Coedició Universitat Jaume I.

Ceràmica d'Onda.

Francesc ESTEVE GALVEZ.

Antigona a Debat. Quadern de l'alumnat.

Joan M. MARIN TORRES.

Antigona a Debat. Quadern del professorat.

Joan M. MARIN TORRES.

Cuadernos de Prehistoria y Arqueología Castellonense. Núm. 15.

Estudis Castellonencs. Núm. 5.

LLIBRES DE PROPERA APARICIÓ

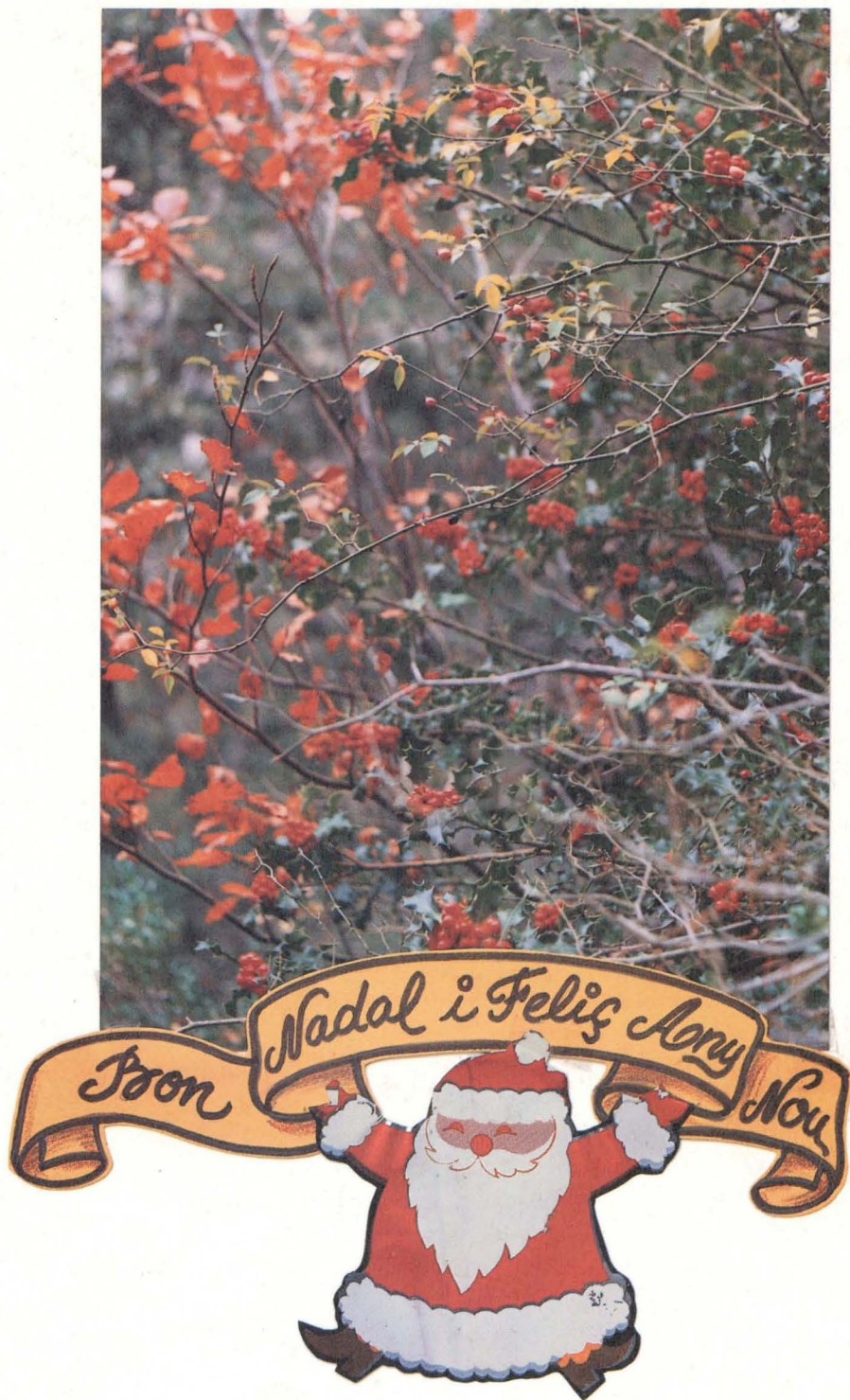
Entre dos banderas.

Rafael Ribés Pla.

Isabel Ferrer i el seu temps: Castelló al segle XVIII.

V. V. A. A.

Col.lecció Universitària.

- **SEU DEL C. E. C.**—Isabel Ferrer, 60 - Telèfon 23 44 90 - CASTELLÓ.
- **HORARI.**—Dimecres i divendres, de 20 a 21'30 h.
- **FORMA D'INSCRIPCIÓ A LES ACTIVITATS.**—Adreçar-se al C. E. C. una setmana abans de l'activitat com a mínim (es pot fer per telèfon). No cal ser soci per participar-hi.
- **FORMA D'ASSOCIAR-SE:**
 - Complimentar la fitxa i l'ordre de domiciliació bancària que se us lliurarà al C. E. C.
 - Portar dues fotografies tamany carnet.
 - Abonar la quota d'inscripció.